

SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2026. gada 6. janvārī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jautrīte Briede un Juris Juriss, kolēģijas sēdē izskatījusi [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 221/2025),

konstatēja:

1. No pieteikuma secināms, ka Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Krimināllikuma 61. panta trešo, 3.¹ un sesto daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošu no [datums].

2. Krimināllikuma 61. panta trešā daļa noteic gadījumus un soda faktiskas izciešanas termiņus, kad var ierosināt notiesātā nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda. Tā paša panta 3.¹ daļa noteic gadījumus un soda faktiskas izciešanas termiņus, kad var ierosināt notiesātā nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda ar elektroniskās uzraudzības noteikšanu.

Savukārt Krimināllikuma 61. panta sestā daļa paredz, ka nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda nepiemēro, ja tas piespriests pilngadīgai personai par sevišķi smagu noziegumu, kas izdarīts pret personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu, un ir saistīts ar seksuālu vardarbību.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajai daļai konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas

neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt no šā paša panta sestās daļas 1. punkta izriet prasība pieteikumā minēto uzskatu pamatot.

Ar [datums] tiesas spriedumu Pieteikuma iesniedzējs tika notiesāts par noziegumu, par kuru atbildība paredzēta Krimināllikuma 160. panta sestajā daļā, un viņam piemērots brīvības atņemšanas sods. Kopš [datums] Pieteikuma iesniedzējs izcieš sodu brīvības atņemšanas iestādē. Pieteikuma iesniedzējs vērsās pie brīvības atņemšanas iestādes priekšnieka ar lūgumu informēt viņu par soda izciešanas termiņiem nosacītai pirmstermiņa atbrīvošanai no soda. Brīvības atņemšanas iestādes priekšnieks sniedza atbildi, ka uz Pieteikuma iesniedzēju attiecas Krimināllikuma 61. panta sestā daļa un tāpēc viņam nav piemērojama nosacīta pirmstermiņa atbrīvošana no soda.

3.1. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka Krimināllikuma 61. panta sestā daļa viņam liedz nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda. Pieteikuma iesniedzējs atrodies salīdzināmos apstākļos ar citiem notiesātajiem, kuri arī iepriekš nav sodīti un kuriem piemērots brīvības atņemšanas sods. Tomēr atšķirībā no citiem notiesātajiem, kuri ir sodīti par līdzīgu vai smagāku noziegumu un kuriem ir tāds pats vai lielāks soda termiņš, kā arī līdzīgs vai vājāks resocializācijas rezultāts, viņš nevarot pretendēt uz nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda. Tādējādi Krimināllikuma 61. panta sestā daļa pārkāpjot Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietverto tiesiskās vienlīdzības principu.

Līdz ar to pieteikums daļā par Krimināllikuma 61. panta sestās daļas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

3.2. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka arī Krimināllikuma 61. panta trešā un 3.¹ daļa aizskar viņam Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertās pamattiesības, jo nosaka nemainīgus, no izdarītā noziedzīgā nodarījuma rakstura atkarīgus termiņus nosacītai pirmstermiņa atbrīvošanai no soda.

Personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja, pirmkārt, personai Satversmē ir ietvertas konkrētas pamattiesības un, otrkārt, tieši apstrīdētā norma personai aizskar šīs Satversmē ietvertās pamattiesības. Aizskārums izpaužas kā tiesību normas tiešas vai ar tās piemērošanas aktu radītas nelabvēlīgas tiesiskas sekas attiecībā uz personas pamattiesībām (*sk. Satversmes tiesas 2024. gada 24. janvāra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2023-36-03 5. punktu*). Turklāt ir jāpastāv tiešai saiknei starp šīs personas pamattiesību aizskārums un

pieteikumā apstrīdēto normu (*piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2014-31-01 7. punkts*).

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem secināms, ka Pieteikuma iesniedzējs ir notiesāts par tādu noziegumu, attiecībā uz kuru atbilstoši Krimināllikuma 61. panta sestajai daļai nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda piemērot nevar. Tādējādi no pieteikuma nav gūstams apstiprinājums tam, ka tieši Krimināllikuma 61. panta trešā un 3.¹ daļa, kas nosaka gadījumus un soda faktiskas izciešanas termiņus notiesātā nosacītai pirmstermiņa atbrīvošanai no soda, radītu Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietverto pamattiesību aizskārumu.

Līdz ar to pieteikums daļā par Krimināllikuma 61. panta trešās un 3.¹ daļas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona ir tiesīga iesniegt konstitucionālo sūdzību vienīgi tad, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai ja personai šādu iespēju nav.

Krimināllikuma 61. panta sestā daļa ir imperatīva, skaidri formulēta, un Pieteikuma iesniedzējs atrodas šīs normas tvērumam tipiskā situācijā. Tādējādi viņam nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturrtās daļas otrajam teikumam, ja personai nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža. Minētā termiņa neievērošana liedz pieeju Satversmes tiesai. Tas kalpo tiesiskās stabilitātes nodrošināšanai. Tāpat termiņa noteikšana ir saistīta ar izpratni par konstitucionālo sūdzību kā līdzekli, kas primāri kalpo tieši konkrētās personas pamattiesību aizsardzībai. Paredzot šo termiņu, likumdevējs ir prezumējis, ka gadījumā, ja apstrīdētā norma personai rada pamattiesību aizskārumu, persona izmantos tai pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus. Jo ilgāk persona pacieš savu tiesību aizskārumu, jo mazāk tā ir ieinteresēta savu pamattiesību aizsargāšanā. Minētais termiņš ir uzskatāms par samērīgu un pietiekami garu, lai persona varētu sagatavot un iesniegt konstitucionālo sūdzību (*sal. Satversmes tiesas 2021. gada 28. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-52-01 16. un 16.1. punkts*).

Kolēģija secina, ka konkrētajā gadījumā par Pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizskāruma brīdi uzskatāms [datums], kad viņš nonāca Krimināllikuma 61. panta sestās daļas tvērumā, proti, kad viņš tika notiesāts par Krimināllikuma 160. panta sestajā daļā paredzēto noziegumu un sāka izciest piespriesto brīvības atņemšanas sodu. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2025. gada 10. decembrī. Tādējādi sešu mēnešu termiņš pieteikuma iesniegšanai Satversmes tiesā nav ievērots.

Līdz ar to pieteikums daļā par Krimināllikuma 61. panta sestās daļas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otrā teikuma prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 221/2025).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina